

РОЗДІЛ 5

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 364.05:336.5

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-92-10>

Грідін О. В.

Державний біотехнологічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Встановлено, що наявність збалансованої державної системи соціального захисту є необхідною умовою для забезпечення поступального розвитку сучасного суспільства. Здійснено оцінку стану та визначено динаміку видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні. Встановлено, що існуюча тенденція скорочення соціальних видатків в Україні, головним чином, пояснюється оптимізацією кількості та розміру соціальних послуг. Окреслено основні проблеми фінансового забезпечення соціальної сфери у сучасних реаліях. Виявлено, що широкі повноваження щодо соціального захисту населення України дуже часто не забезпечуються необхідними обсягами коштів із відповідних джерел фінансування, що, враховуючи тенденцію посилення централізації бюджетних коштів, негативно позначається як на рівні, так й на повноті фінансування соціальних витрат на місцях. Виокремлено перспективні напрями поліпшення існуючої системи соціального забезпечення та необхідних умов належного функціонування механізму системи соціального захисту в Україні.

Ключові слова: соціальна сфера, соціальне забезпечення, соціальна допомога, фінансове забезпечення, соціальний захист, соціальні видатки, соціальні виплати.

Постановка проблеми. Сутність та зміст поняття «соціального захисту населення», визначення його ролі та значення у сучасних реаліях для забезпечення суспільно-політичної соціально-економічної стабільності держави та кожного з її регіонів окремо, встановлення місця в економічній структурі, аналіз функціонування складових елементів, виявлення проблем і суперечностей у процесі еволюції вказаної дефініції, а також пошук інноваційних підходів, спрямованих на постійне удосконалення системи соціального захисту – усе це є предметом багатьох досліджень у різних сферах наукової думки: економічній, правовій, у державному управлінні, соціології, демографії, політології, філософії тощо.

Проблематика створення необхідних умов для забезпечення відповідного рівня соціального захисту населення у період проведення воєнних дій набуває особливого значення, оскільки у цей час відбувається суттєве збільшення чисельності населення, яке потребує соціального захисту, забезпечення та підтримки, відчутно посилюється навантаження на відповідні соціальні служби, унаслідок воєнних дій зазнає руйнувань соціальна інфраструктура, порушуються зв'язки, розширюється коло функціональних обов'язків органів влади, зокрема у питанні соціального захисту, активізується робота волонтерських організацій, благодійних фондів, міжнародних організацій тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням науково-теоретичних аспектів, встановленням особливостей і вирішенням проблем фінансування сфери соціального захисту та соціального забезпечення населення у даний час займається багато відомих вчених, зокрема це: Л. Бананник [1], Р. Бившев [2], Л. Бившева [3], Є. Болотіна [3], І. Грибоєдова [2], О. Дахнова [4], С. Заїка [16–17], О. Кириленко [5], Л. Клівіденко

[6], Г. Кукель [12], Г. Кучер [7], З. Лободіна [8], Д. Міщенко [9], Л. Міщенко [9], О. Мухіна [4], Н. Назаров [10], О. Насібова [11], А. Огінська [5], Г. Петросян [2], Н. Резнік [15], В. Роледерс [12], М. Тімофеева [10], Л. Черненко [2], О. Шубна [3], О. Яфінович [14] та багато інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У той же час окреслена нами проблематика, через свою складність, багатоаспектність, незбалансованість діючої системи фінансування, суттєво залежності від впливу багатьох чинників, вимагає поглибленого вивчення, з метою чіткого виокремлення з поміж значного масиву, саме базових проблем фінансового забезпечення соціальної сфери в Україні, їх ґрунтовного переосмислення і систематизації, встановлення напрямків та розроблення алгоритмів подолання.

Мета статті. Основні цілі статті полягають у наступному: дослідження елементів системи фінансового забезпечення соціальної сфери України; здійснення оцінки стану та встановлення динаміки видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні; виявлення основних проблем фінансового забезпечення соціальної сфери; окреслення перспективних напрямів поліпшення існуючої системи соціального забезпечення та необхідних умов належного функціонування механізму системи соціального захисту в Україні.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні, соціальне страхування та державне соціальне забезпечення, що вкрай ефективно взаємодоповнюють одне одного, є базовою основою більшості сучасних національних систем соціального захисту. Безперечно, наявність збалансованої державної системи соціального захисту є необхідною умовою для забезпечення поступального розвитку сучасного суспільства. Це пояснюється наявністю значної частини населення, що потребує різнома-

нітної соціальної допомоги (люди з обмеженими фізичними можливостями, малозабезпечені верстви населення, багатодітні сім'ї тощо), яким ані суспільні, ані комунальні або інші аналогічні організації не у змозі запропонувати, у сучасних умовах, достатній рівень соціальної підтримки. У той же час, соціальне страхування для таких верств населення малодоступне, оскільки вимагає сплати страхових внесків. З цих та інших причин державні соціальні програми покликані не лише пом'якшувати наслідки різного роду соціальних ризиків, а й боротися на рівні держави з такими циклічними явищами як економічна криза, безробіття, інфляція тощо, які безпосередньо впливають на добробут населення [10, с. 52].

Зазначимо, що в Україні бюджетне забезпечення соціального захисту населення здійснюється шляхом бюджетного фінансування видаткової частини державного й місцевих бюджетів, шляхом реалізації затверджених програм соціального захисту населення. У свою чергу реалізація загальнодержавних програм соціального захисту населення здійснюється за рахунок видатків державного бюджету, шляхом передбачення видатків на соціальний захист безпосередньо у державному бюджеті та врахування відповідного обсягу коштів на соціальний захист при розрахунку обсягів міжбюджетних трансфертів [4, с. 19].

На рисунку 1 представлена узагальнена система фінансового забезпечення соціальної сфери України. Як ми бачимо з рисунку, укрупнено виділяють два основних напрями (джерела) фінансового забезпечення, а саме: бюджетне фінансування за

рахунок державного та місцевих бюджетів; позабюджетне фінансування, що передбачає: здійснення кредитування фінансовими установами (у тому числі й пільгового) за різноманітними спеціальними програмами; самофінансування за рахунок коштів отриманих за результатами власної діяльності бюджетних установ; інші джерела фінансування з благодійних та цільових фондів, отримання грантової підтримки, у тому числі й від міжнародних організацій тощо. Також на рисунку зображені ієрархічні рівні здійснення соціального захисту, представлені форми фінансування соціального захисту та наведені напрями соціального забезпечення та захисту населення.

Комплексна оцінка стану бюджетного забезпечення соціального захисту населення України потребує здійснення його кількісної та якісної характеристики. З огляду на це, проаналізуємо існуючий стан та оцінимо загальну динаміку видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні у період з 2010 по 2020 роки (рис. 2).

Як бачимо, за досліджуваний період (з 2010-го по 2020 рік) видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення, що здійснюється зі Зведеного бюджету України, зросли з позначки у 104534,9 млн грн у 2010-му році до 346720,5 млн грн у 2020 році або більш ніж у 3,3 рази. При цьому, вказані видатки у цілому по відношенню до розміру валового внутрішнього продукту (ВВП) за цей же проміжок часу залишались відносно стабільними і у середньому становили близько 8,9%, а максимального рівня

Рис. 1. Система фінансового забезпечення соціальної сфери України

Джерело: узагальнено автором на основі [1; 3; 6; 11]

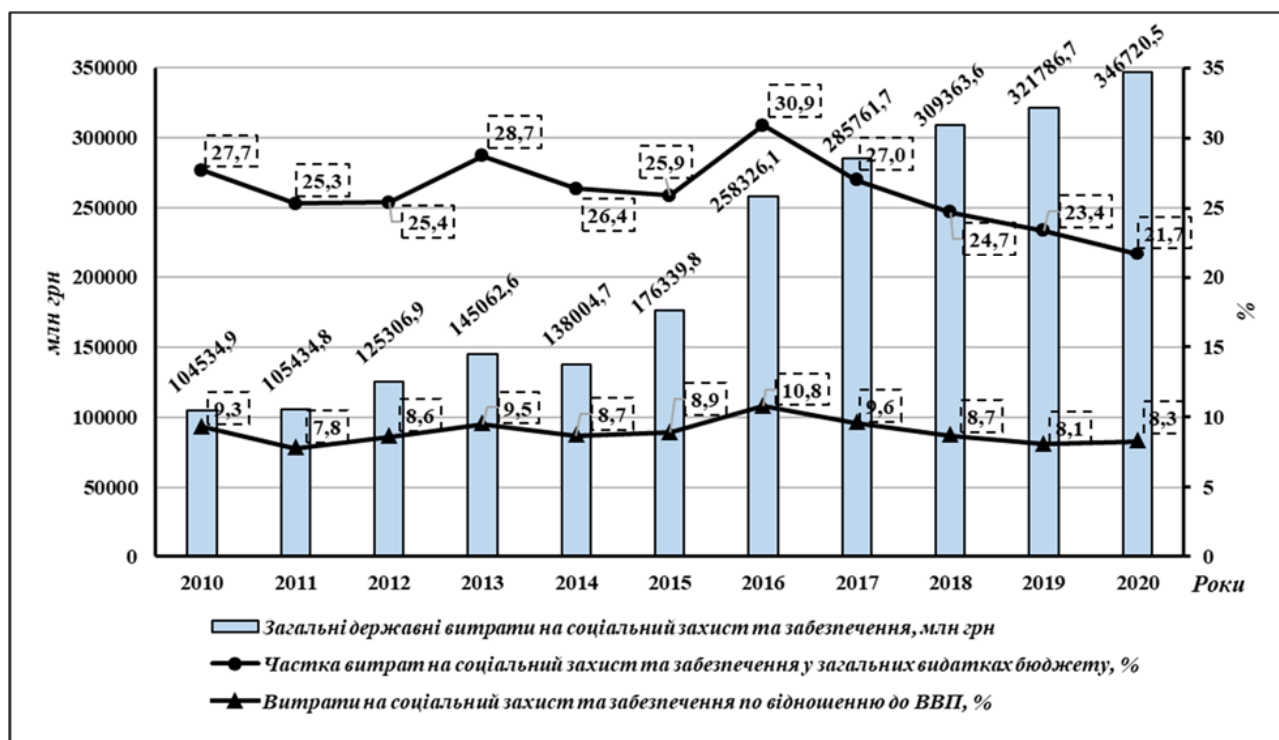

Рис. 2. Динаміка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення населення України

Джерело: розраховано автором на основі даних [13]

досягли у 2016 році (10,8% до обсягу ВВП) після несуттєвих періодичних коливань. У той же час необхідно звернути увагу на неухильне скорочення, що відбувається з того ж таки 2016 року частки витрат на соціальний захист у загальних видатках зведеного бюджету з 30,9% до 21,7% тобто на 9,2 в.п. у 2020 році, і ця тенденція зберігається, що не може не бентежити. Проте дану тенденцію, на нашу думку, не можна тлумачити однозначно. З одного боку, десоціалізація витратної частини бюджетів є вкрай негативним і більше того, дуже небезпечним явищем, оскільки, внаслідок необґрунтованого скорочення різноманітних видів соціальних допомог та пільг, держава може спричинити суттєве погіршення соціально-економічного стану значної частини населення, що у перспективі вкрай негативно позначиться й на економічному розвитку країни у цілому. З іншого боку, безсистемність і дублювання видів соціальних допомог та пільг, зазвичай, є неефективними, що збільшує непродуктивне навантаження на державні фінанси та створює значні вади у соціальній політиці, коли певна частина фінансових ресурсів використовується без урахування основних цілей соціального захисту (боротьба з бідністю, зменшення нерівності у доходах, підвищення добробуту населення тощо). Водночас, існуюча останніми роками тенденція до скорочення соціальних видатків в Україні, головним чином, пояснюється оптимізацією кількості та розміру соціальних послуг, які все більше мають персоналізований характер.

На сьогодні в Україні, за рахунок бюджетних коштів, здійснюється фінансування усіх трьох форм соціального захисту – соціального забезпечення, соціальної допомоги та соціального страхування. Державне фінансування соціального захисту відбувається як через безпосередню

виплату різного роду соціальних допомог (у грошовій та у натуральній формах), так і фінансування різноманітних закладів соціального захисту населення, що безоплатно надають їм різноманітні послуги. Основними джерелами фінансових ресурсів при цьому є кошти державного та місцевих бюджетів, а також власні кошти закладів соціального захисту, які вони можуть отримувати через надання певних платних послуг або від різноманітних меценатів [4, с. 19; 8, с. 16].

Відзначимо, що визначальними принципами державного фінансування соціального захисту в Україні є принцип забезпечення (в основі якого є надання соціальних виплат та послуг населенню без урахування рівня їх сукупних доходів) та принцип соціальної допомоги (соціальні виплати та допомоги надаються населенню у повному обсязі, що відбувається лише у випадках, коли рівень доходу є нижчим за мінімально встановлений державою рівень) [10, с. 54].

Безпосередньо державне фінансування соціального захисту та соціального забезпечення здійснюється винятково через бюджетну систему України. Беручи за основу Бюджетний Кодекс України, відбувається розподіл видатків на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та доведення її до безпосереднього споживача.

Як вже зазначалось вище, бюджетна система України складається з державного та місцевих бюджетів. Відповідно до цього, частина соціальних видатків або певні напрямки фінансуються з державного, а частина з місцевих бюджетів. Центральні органи виконавчої влади відповідають за фінансування соціальних програм, що мають загальнодержавне значення. На локальному ж рівні фінансування здійснюється через місцеві органи влади, які мають можливість, в межах

реалізації існуючих соціальних програм, найбільш повно враховувати різноманітні соціально-економічні, культурні та історичні особливості й потреби свого регіону [5–6; 10, с. 54].

Оскільки місцеві бюджети, за аналогією з державним, також багаторівневі, відповідно й для них усі видатки можна розподілити на три групи [10, с. 55; 14]:

1) видатки, що спрямовуються на фінансування бюджетних установ та заходів, що були передбачені для забезпечення необхідного першочергового надання соціальних послуг, гарантованих державою. Фінансування таких видатків покладається на бюджети сіл, селищ та міст;

2) фінансування бюджетних установ та заходів, що забезпечують надання основних соціальних послуг, гарантованих державою для усіх громадян України здійснюються за рахунок коштів бюджетів міст, а також районних бюджетів;

3) видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують гарантовані державою соціальні послуги для окремих категорій громадян або фінансування програм, потреба у яких існує в усіх регіонах України.

У сучасній світовій практиці, особливо виразно це проявляється у більшості країн Європи, при виконанні соціальних програм роль та значення органів місцевого самоврядування поступово стає все більш вагомою. Проте в Україні, на відміну від країн того ж Європейського союзу, наявні широкі повноваження щодо соціального захисту населення дуже часто не забезпечуються необхідними обсягами коштів з відповідних джерел фінансування. Внаслідок цього ситуація, що склалася на даний момент, враховуючи тенденцію посилення централізації бюджетних коштів, негативно позначається як на рівні, так й на повноті

фінансування соціальних витрат на місцях. Слід відзначити, що місцеві органи влади намагаються забезпечувати першочергове фінансування соціальних видатків, що відповідним чином негативно позначається на фінансуванні інших напрямків. У результаті цього частка витрат на соціальний захист у видатках деяких місцевих бюджетів подекуди вже є критичною [2, с. 118; 10, с. 55].

Однією з проблем фінансування витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення є те, що міжбюджетні трансферти не завжди виокремлюються у повному обсязі, що створює значні проблеми у регіонах у процесі фінансового забезпечення різноманітних соціальних програм. При цьому, однією з основних проблем фінансового забезпечення соціального захисту на місцевому рівні є недосконалість міжбюджетних відносин з приводу повноти фінансування покладених на місцеві органи влади повноважень щодо різного роду соціальних виплат та програм. Сама система розподілу фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів побудована таким чином, що видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення практично плануються не органами місцевого самоврядування, яким, власне, і делеговано повноваження щодо фінансування пільг, а центральними органами виконавчої влади. Це призводить до того, що сучасна практика планування фінансових ресурсів породжує жорстку централізацію та неефективне функціонування системи соціального захисту на місцевому рівні, що погіршує якість та повноту надання соціальних послуг населенню. Тому в Україні вже впродовж тривалого часу існує проблема реформування міжбюджетних відносин, яка виносить на перший план цілу низку теоретичних та практичних питань, вирішення яких потребує розробки нових концептуальних підходів до зміни принципів, методів та способів формування не лише видатків, а й доходів місцевих бюджетів [10, с. 56; 12, с. 52].

При цьому, у ході здійснення фінансового забезпечення соціальної сфери, дуже часто виникає низка проблем, основні з яких представлені на рисунку 3.

Відзначимо, що поліпшення діючої системи соціального забезпечення, створення необхідних умов належного функціонування механізму системи соціального захисту в Україні має відбуватися у наступних основних напрямках [5, с. 180; 10, с. 56; 12, с. 53]:

- широке впровадження у практику стратегічного планування і маркетингового управління попитом і пропозицією соціальних послуг;

- удосконалення міжбюджетних відносин, шляхом відповідного розширення повноважень місцевих громад при розрахунку потреби у фінансових ресурсах для соціального захисту населення;

- створення ефективної системи моніторингу витрачання коштів на соціальний захист та визначення ефективності відповідного виду соціальної допомоги, послуги, пільги тощо;

- посилення персоналізації здійснення соціальної допомоги та підвищення ефективності її використання;

- забезпечення справедливого розподілу доходів, зменшення ступеня їх диференціації за рахунок ефективної системи податків та трансфертів;

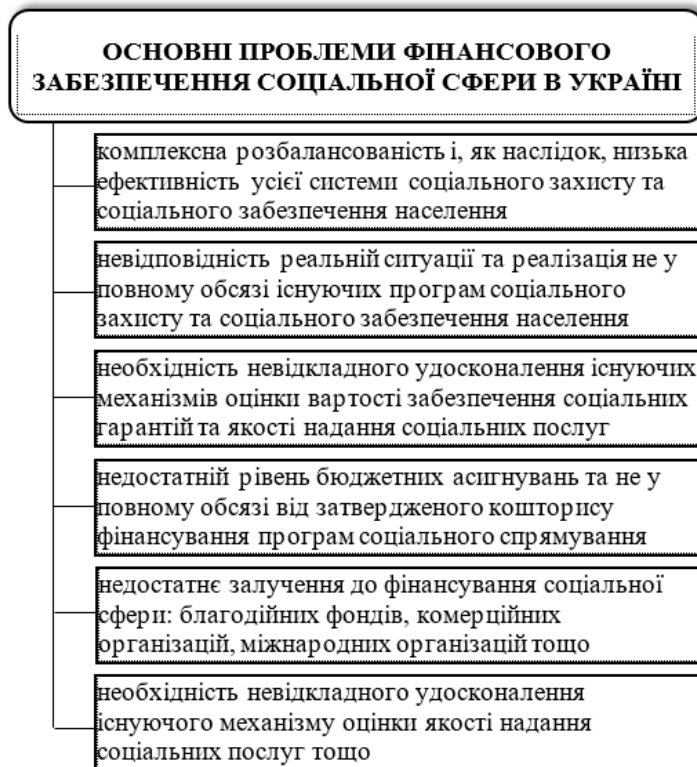

Рис. 3. Основні проблеми фінансового забезпечення соціальної сфери

Джерело: сформовано автором на основі даних [2; 5–9; 14]

– удосконалення критеріїв оцінки майнового стану населення;

– формування на місцевому рівні баз даних одержувачів усіх видів соціальних допомог з подальшою їх передачею до Державного реєстру осіб, які користуються або мають право на відповідні соціальні виплати, допомоги та пільги;

– забезпечення та організація здійснення постійного обміну фінансовими, кадровими, інформаційними ресурсами в рамках загальної системи соціально-економічних відносин;

– безоплатне надання комплексної допомоги (правової, фінансової, матеріальної тощо) найбільш вразливим верствам населення та одночасне створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення;

– забезпечення постійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів у сфері соціального страхування населення;

– більш активне залучення громадських організацій, благодійних фондів тощо до соціального захисту окремих категорій населення;

– підвищення до світового рівня розвитку вітчизняних соціальних інститутів, враховуючи досвід їх роботи у країнах з розвинутою ринковою економікою та високим рівнем соціального забезпечення тощо.

Висновки і пропозиції. Отже, суттєве поліпшення фінансового забезпечення соціального захисту на місцевому рівні, цілком очевидно,

неможливе без зміцнення фінансової бази та підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів. При цьому, розширення самостійності місцевих органів самоврядування має супроводжуватися побудовою адекватної системи контролю за їх діяльністю, що передбачає здійснення фінансового моніторингу, який забезпечує відповідність фінансової діяльності нормам та вимогам чинного законодавства, а також відповідний рівень виконання органами місцевого самоврядування своїх функціональних обов'язків з точки зору ефективності використання коштів та ресурсів. На сьогодні державна система фінансового забезпечення соціальних виплат залишається однією з ключових складових загальної системи соціального захисту України. Проте, з огляду на кризу державних фінансів, негативна демографічна та економічна ситуація як в Україні, так й у світі у цілому вимагають послідовної трансформації системи організації надання та фінансування державної соціальної допомоги. При цьому варто зважати й на те, що зростання кількості різноманітних соціальних допомог та пільг, на фоні появи нових форм соціальних ризиків та посилення маргіналізації, а також суттєві розбіжності в інтересах платників податків й тих, хто має право на отримання соціальної допомоги від держави – все це може стати каталізатором негативних явищ як в економічному, так і соціальному житті суспільства, чого жодним чином не можна допустити.

Список використаних джерел:

1. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. *Вісник ДДФА: Економічні науки*. 2014. № 1. С. 8–15.
2. Бившев Р. О., Черненко Л. С., Петросян Г. А., Грибоедова І. В. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 2. С. 115–122.
3. Болотіна Є. В., Шубна О. В., Бившева Л. О. Особливості фінансування та управління системою соціального захисту населення в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1. С. 120–126.
4. Дахнова О. Є., Мухіна О. Л. Аналіз стану бюджетного фінансування соціального захисту населення в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 6(4). С. 18–21.
5. Кириленко О. П., Огіньська А. Ю. Фінансування соціального захисту населення в Україні: тенденції та перспективи. *Інноваційна економіка*. 2018. № 1-2. С. 175–182.
6. Клівіденко Л. М. Фінансування соціального захисту населення України: джерела, форми та методи. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2014. № 1. С. 104–110.
7. Кучер Г. В. Державне фінансування соціального захисту в умовах трансформаційної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 8(1). С. 120–125.
8. Лободіна З. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2014. Вип. 3. С. 7–19.
9. Міщенко Д. А., Міщенко Л. О. Фінансування соціального захисту і соціального забезпечення в Україні. *Економічний простір*. 2016. № 108. С. 148–155.
10. Назаров Н. К., Тімофеева М. І. Аналіз основних показників забезпечення системи соціального захисту. *Чернігівський науковий часопис. Серія 1: Економіка і управління*. 2018. Вип. 1. С. 51–57.
11. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 35–40.
12. Роледерс В. В., Кукель Г. С. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні та шляхи їх подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 10. С. 49–54.
13. Соціальний захист населення України у 2020 році: статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2021. 122 с.
14. Яфінович О. Б. Особливості фінансування системи соціального захисту в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2015. Вип. 12(3). С. 195–199.
15. Reznik Nadiia P., Gridin Oleksandr V. Strategic Planning Of The Socio-Economic Development Of Ukraine: Conceptual Aspects. *International journal of scientific & technology research*. Volume 9, Issue 03, March 2020, pp. 7034–7038. URL: <http://www.ijstr.org/final-print/mar2020/Strategic-Planning-Of-The-Socio-economic-Development-Of-Ukraine-Conceptual-Aspects.pdf>.
16. Zaika Svitlana, Gridin Oleksandr, Kuskova Svitlana. The concepts and the essence of intellectual capital. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52–1. С. 134–137.
17. Zaika S., Gridin O. Human capital development in the agricultural economy sector. *Technology audit and production reserves*. 2020. № 1/4(51). Pp. 30–36.

References:

1. Barannyk L. B. (2014) Finansove zabezpechennia systemy sotsialnoho zakhystu naseleння: teoretychnyi aspekt [Financial support of the social protection system: theoretical aspect]. *Bulletin of the Dnieper State Financial Academy*, no. 1, pp. 8–15. (in Ukrainian)

2. Byvshev R. O., Chernenko L. S., Petrosian H. A., Hryboiedova I. V. (2020) Problemy finansuvannia sfery sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Problems of financing the sphere of social protection of the population in Ukraine]. *Economic Bulletin of Donbass*, no. 2, pp. 115–122. (in Ukrainian)
3. Bolotina Ye. V., Shubna O. V., Byvsheva L. O. (2021) Osoblyvosti finansuvannia ta upravlinnia systemoiu sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Features of financing and management of the social protection system in Ukraine]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, no. 1, pp. 120–126. (in Ukrainian)
4. Dakhnova O. Ie., Mukhina O. L. (2018) Analiz stanu biudzhethnoho finansuvannia sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Analysis of the state of budget financing of social protection in Ukraine]. *Economy. Finances. Right*, no. 6(4), pp. 18–21. (in Ukrainian)
5. Kyrylenko O. P., Ohinska A. Iu. (2018) Finansuvannia sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy [Financing of social protection of the population in Ukraine: tendencies and prospects]. *Innovative economy*, no. 1–2, pp. 175–182. (in Ukrainian)
6. Klividenko L. M. (2014) Finansuvannia sotsialnoho zakhystu naselennia Ukrainy: dzherela, formy ta metody [Financing of social protection of the population of Ukraine: sources, forms and methods]. *Regional business economics and management*, no. 1, pp. 104–110. (in Ukrainian)
7. Kucher H. V. (2016) Derzhavne finansuvannia sotsialnoho zakhystu v umovakh transformatsiinoi ekonomiky [State financing of social protection in a transformational economy]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, issue 8(1), pp. 120–125. (in Ukrainian)
8. Lobodina Z. (2014) Biudzhethne finansuvannia sotsialnoho zakhystu v Ukraini [Budget financing of social protection in Ukraine]. *Bulletin of Ternopil National Economic University*, issue 3, pp. 7–19. (in Ukrainian)
9. Mishchenko D. A., Mishchenko L. O. (2016) Finansuvannia sotsialnoho zakhystu i sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini [Financing of social protection and social security in Ukraine]. *Economic space*, no. 108, pp. 148–155. (in Ukrainian)
10. Nazarov N. K., Timofeeva M. I. (2018) Analiz osnovnykh pokaznykiv zabezpechennia systemy sotsialnoho zakhystu [Analysis of the main indicators of the social protection system]. *Chernihiv Scientific Journal. Series 1: Economics and Management*, issue 1, pp. 51–57. (in Ukrainian)
11. Nasibova O. V. (2019) Teoretychni aspekty finansovoho zabezpechennia sotsialnoho zakhystu naselennia [Theoretical aspects of financial support of social protection]. *Economy and state*, no. 8, pp. 35–40. (in Ukrainian)
12. Rolders V. V. & Kukel H. S. (2019) Problemy finansuvannia sfery sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini ta shliakhy yik hpodolannia [Problems of financing the sphere of social protection of the population in Ukraine and ways to overcome them]. *Investments: practice and experience*, no. 10, pp. 49–54. (in Ukrainian)
13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2021). Sotsialnyi zakhyst naselennia Ukrainy u 2020 rotsi [Social protection of the population of Ukraine in 2020]. Kyiv, 122 p. (in Ukrainian)
14. Yafinovykh O. B. (2015) Osoblyvosti finansuvannia systemy sotsialnoho zakhystu v Ukraini [Features of financing the social protection system in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, issue 12(3), pp. 195–199. (in Ukrainian)
15. Reznik Nadiia P. & Gridin Oleksandr V. (2020) Strategic Planning Of The Socio-Economic Development Of Ukraine: Conceptual Aspects. *International journal of scientific & technology research*. Volume 9, issue 03, March 2020, pp. 7034–7038. Available at: <http://www.ijstr.org/final-print/mar2020/Strategic-Planning-Of-The-Socio-economic-Development-Of-Ukraine-Conceptual-Aspects.pdf>
16. Zaika Svitlana, Gridin Oleksandr & Kuskova Svitlana. (2020). The concepts and the essence of intellectual capital. *Professional scientific and practical journal «Black Sea Economic Studies»*, issue 52–1, pp. 134–137.
17. Zaika S. & Gridin O. (2020) Human capital development in the agricultural economy sector. *Technology audit and production reserves*, no. 1/4(51), pp. 30–36.

Hridin Oleksandr

State Biotechnological University

MODERN CONSISTING AND BASIC PROBLEMS OF FINANCIAL PROVIDING OF SOCIAL DEFENCE OF POPULATION IN UKRAINE

Summary

The article examines in detail the current system of financial support for the social sphere in Ukraine. It is established that state Social Security in conjunction with social insurance is the basis of most modern national social protection systems in the world, and the presence of a balanced state social protection system is a necessary condition for ensuring the stable functioning of modern society. The assessment of the state and dynamics of expenditures on social protection and Social Security in Ukraine was carried out. It is determined that the desocialization of the budget is an extremely dangerous phenomenon, since, due to an unjustified reduction in social benefits and benefits, there is a threat of causing a significant deterioration in the socio-economic situation of the population, which in the future can have a very negative impact on the economic development of the country as a whole. At the same time, haphazardness and duplication of types of social benefits and benefits is absolutely unacceptable. It is established that the current trend of reducing social spending in Ukraine is mainly due to the optimization of the number and size of Social Services, which are increasingly personalized in nature. The main problems of financial support of the social sphere in modern realities are outlined. It is established that broad powers for social protection of the population of Ukraine are very often not provided with appropriate amounts of funds from established sources of funding, which, given the trend of increasing centralization of budget funds, negatively affects both the level and completeness of financing of social expenditures on the ground. It is argued that one of the main problems of financial support for social protection of the population at the local level is the imperfection of inter-budgetary relations in the context of the completeness of financing the powers assigned to local authorities regarding various types of social payments and programs. Promising areas for improving the existing social security system and the necessary conditions for proper functioning of the social protection system mechanism in Ukraine are highlighted. It is proved that a significant improvement in the financial provision of social protection at the local level is almost impossible without significantly strengthening the financial base and increasing the financial independence of local budgets. The necessity of consistent changes in the system of organizing the provision and financing of state social assistance is justified, taking into account the crisis of state financial resources, the negative demographic and economic situation both in Ukraine and in the world as a whole.

Key words: social sphere, social security, social assistance, financial support, social protection, social expenses, social payments.